

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.md@regeringskansliet.se

Remissyttrande över promemorian Ett hållbart mediestöd för hela landet (Ds 2022:14)

Ert dnr Ku2022/01230

Myndigheten för press, radio och tv (myndigheten) har i uppdrag att verka för yttrandefrihet, mångfald och tillgänglighet inom press, radio och tv samt att följa och analysera utvecklingen inom medieområdet. En del av myndighetens uppdrag består av att bereda inkomna ansökningar om press- och mediestöd samt att presentera förslag till beslut härom till mediestödsnämnden.

Myndighetens remissvar är inriktat på den praktiska hanteringen av det föreslagna mediestödssystemet. Av denna anledning ligger fokus på att lyfta fram de förslag som är förenade med praktiska tolknings- och tillämpningssvårigheter, där det behövs en närmare reglering eller förtydliganden av hur olika prövningar och bedömningar ska ske.

Mot bakgrund av de synpunkter som myndigheten har på utredningens förslag kommenterar myndigheten inte den föreslagna lagtexten eller förordningstexten i detalj, mer än i vissa avseenden som framgår nedan.

Innehåll

Sammanfattning av remissyttrandet	3
Överväganden gällande förslagen i kapitel 8: Grunderna för mediestödet	3
Avsnitt 8.1 Stödformer inom mediestödet	3
Avsnitt 8.2 Reglering av mediestödet	3
Avsnitt 8.5 Allmänna förutsättningar för mediestöd	4
8.5.1 Ett demokrativillkor införs	4
8.5.2 och 8.5.3 Villkor om andel redaktionellt innehåll och villkor om andel egenproducerat redaktionellt innehåll	5
8.5.4 Villkor om periodicitet	6
8.5.5 Villkor om användarförankring	6
Överväganden gällande förslagen i kapitel 9: Ett sammanhållet redaktionsstöd... 7	7
9.1 Särskilda förutsättningar för allmänt redaktionsstöd	7
9.1.1 Behov av ekonomiskt stöd	7
9.1.3 Lokal och regional nyhetsförmedling	8
9.3 Stödnivåer	9
9.3.2 Beräkning av allmänt redaktionsstöd	9
Överväganden gällande förslagen i kapitel 10: Beslut om mediestöd	10
10.1 Mediestödsnämndens beslut	10
Överväganden gällande förslagen i kapitel 11: En ordnad övergång till ett nytt redaktionsstöd	10
11.1 Ikraftträdande	10
11.2 Övergångsstöd för medier som tidigare har beviljats driftsstöd	10
11.3 Nedsättning av allmänt redaktionsstöd	11
11.4 Prioritering inom redaktionsstödet och övergångsstödet	11
11.5 Högsta stödnivå för redaktionsstödet och övergångsstödet	12
Överväganden gällande förslagen i kapitel 12: Frågan om utvidgning av mediestödet till tidskrifter	12
Överväganden gällande förslagen i kapitel 14: Konsekvenser av förslagen	13
14.3 Offentligfinansiella effekter	13
14.3.2 Konsekvenser för myndigheter	13

Sammanfattning av remissyttrandet

Myndigheten välkomnar utredningens förslag. Det är angeläget att dagens mediestödsystem blir mer teknikneutralt och att vissa av grundkraven för att kunna få stöd höjs. Många av förslagen öppnar emellertid upp för skönsmässiga bedömningar som kan leda till tillämpningssvårigheter.

Tydlighet är en förutsättning för att stödsystemet ska bli rättssäkert och förutsebart för aktörerna. Viktiga frågor om exempelvis hur olika begrepp ska tolkas, hur olika kvantitativa krav ska mätas och vilka prioriteringar som ska göras regleras emellertid varken i den föreslagna lagen eller i förordningen och en närmare vägledning lämnas endast i begränsad utsträckning. I flera viktiga avseenden står det inte klart vad som ska vägas in i de olika prövningar och bedömningar som föreslås. Detta försvårar i arbetet med att ta fram relevanta föreskrifter och kan skapa problem vid genomförandet av stödsystemet. Det kräver även att mer kvalitativa bedömningar görs under handläggningen vilket är resurskrävande och medför utmaningar innan mediestödsnämnden hunnit arbeta fram en vägledande praxis.

Överväganden gällande förslagen i kapitel 8: Grunderna för mediestödet

Avsnitt 8.1 Stödformer inom mediestödet

Enligt förslaget är övergångsstödet tänkt att lämnas i mån av tillgång på medel och övergångsstödet ska – som det får förstås – prioriteras framför andra stödformer vid fördelningen av tillgängliga medel. För att undvika att övriga stöd urholkas borde en särskild summa pengar avsättas för övergångsstödet. Den ordning som föreslås där samtliga stöd ska fördelas utifrån samma anslag gör det otydligare och svårare för aktörerna att veta vad de kan förvänta sig. Med anledning av detta bör det finnas särskilt anvisade medel för övergångsstödet.

Avsnitt 8.2 Reglering av mediestödet

Inom ramen för nuvarande mediestödssystem har myndigheten meddelat omfattande föreskrifter om tillämpningen av presstödsförordningen (1990:524) och mediestödsförordningen (2018:2053) och har således erfarenhet av framtagandet av föreskrifter gällande exempelvis tolkningen av olika begrepp. Det nya mediestödet innehåller dock en hel del nyheter. För att skapa förutsebarhet för aktörerna och bidra till att mediestödet uppnår avsedda syften bör den nya lagen och förordningen bli tydligare. Det gäller exempelvis hur olika begrepp ska tolkas, hur bedömningar ska göras och kvantiteter mätas samt vilka

prioriteringar som ska göras. Någon mer utförlig vägledning lämnas inte heller i utredningen i övrigt. Detta torde innebära att fördelningen av medel blir mindre förutsebar för aktörerna, nämnden och myndigheten och därmed inverkar negativt på rättssäkerheten. De allmänt hållna reglerna kommer att medföra ett behov av en handläggningsprocess som kräver omfattande kvalitativa bedömningar vilket närmare utvecklas nedan.

Avsnitt 8.5 Allmänna förutsättningar för mediestöd

8.5.1 Ett demokrativillkor införs

Myndigheten välkomnar införandet av ett så kallat demokrativillkor enligt föreslagna lydelse.

Utredningen föreslår att bedömningen av demokrativillkoret ska anknyta till och utgå från mediets publicistiska verksamhet. Det kommer troligen att medföra problem med gränsdragning; när kan en verksamhet anses vara tydligt avskild från den publicistiska verksamheten? Det vore önskvärt med närmare vägledning i denna del.

Myndigheten utgår från att prövningen bör göras utifrån en helhetsbedömning av mediets redaktionella innehåll.

Det är rimligt att ett medium kan diskvalificeras från möjligheten att få stöd om den ansvarige utgivaren vid upprepade tillfällen dömts för ett tryck- eller yttrandefrihetsbrott, eller om det vid ett enstaka tillfälle bedömts som grovt. Men även andra aspekter bör vägas in i denna prövning. Det kan röra sig om upprepade överträdelser av god publicistisk sed eller liknande, eller att det vid en översyn av mediet framgår att det förekommer upprepade uppmaningar till förföljelse av personer, av uppmaningar till brott, med mera. Rimligtvis bör det därvid krävas någon typ av åtgärd från mediets sida för att visa på att rättelse eller liknande åtgärd vidtagits efter det att överträdelserna/överträdelsena skett eller att dom meddelats, för att mediet ska kunna läka felet och visa att demokrativillkoret nu följs. Tidsfristen för när felet ska anses vara läkt får bedömas från fall till fall och beroende på arten av överträdelsena.

Utredningen anger att en diskvalificering från möjligheten att få stöd kan bli aktuell även i andra fall, nämligen om mediets journalistik under en längre period karaktäriseras av felaktigt eller vilseledande innehåll. Utöver detta nämns som en särskild fråga att ett medium används för att medvetet och systematiskt sprida desinformation, i vilket fall inget mediestöd ska utgå. Myndigheten delar denna bedömning. Resonemanget påminner om skrivningen i tredje stycket i den nu gällande 2 § i Myndigheten för press, radio och tv:s föreskrifter (MPRTFS 2021:2) om mediestöd, enligt vilken nyhetsmedier som uppmanar till brott, sprider desinformation eller

vilseleder kring vetenskap inte ska anses ha ett redaktionellt innehåll av hög kvalitet och därmed inte kvalificerar sig för stöd. Enligt bestämmelsen ska en bedömning göras av mediets samlade redaktionella innehåll och det har endast vid ett tillfälle förekommit att ett medium har nekats stöd mot bakgrund av att denna bestämmelse har tillämpats.

8.5.2 och 8.5.3 Villkor om andel redaktionellt innehåll och villkor om andel egenproducerat redaktionellt innehåll

Det viktiga i ett framtida mediestöd är att mediet har ett redaktionellt innehåll med en beaktansvärd betydelse för bevakningsområdet, och att bedömningsgrunderna för detta innehåll så långt möjligt är teknikneutrala. Det är dock viktigt att mätningen av det redaktionella innehållet kan göras på ett objektivt, transparent och förutsebart sätt för alla sökande och att uppgifterna även blir jämförbara.

Det är oklart hur kravet om ”en väsentlig del av hela innehållet” ska kunna bedömas och tillämpas i den föreslagna ordningen och det blir särskilt svårt att på ett säkert sätt mäta omfattningen av det redaktionella innehållet i digitala miljöer. Inte minst kan ”hela innehållet” i sådana miljöer vara svår att avgränsa. För att exemplifiera kan nämnas att det inte är ovanligt att en tidning som utkommer i pappersformat även har en webbplats och en app, som i sin tur kan innehålla såväl artiklar som till exempel webb-tv-sändningar och/eller beställ-tv-tjänster. Detta väcker frågor om hur nämnden ska se på mediets publiceringar på dessa olika plattformar och hur det redaktionella innehållet på de olika plattformarna ska mätas och ställas i relation till varandra. En sådan fråga är om ”en väsentlig del av hela innehållet” på respektive plattform måste vara redaktionellt, eller om andelen kan beräknas på alla plattformarna sammanslaget. Myndigheten bedömer även att parametrarna ”exklusivt” och ”betydande del” i praktiken kan bli svåra att kontrollera och bedöma, inte minst i digitala miljöer där det är svårt att skapa sig en överblick över allt redaktionellt material som faktiskt publiceras. I dagsläget finns ett siffersatt krav både för rekvisitet om minsta andel redaktionellt innehåll och minsta andel exklusivt egenproducerat innehåll, som enkelt går att stämma av mot ett revisorsintyg eller ett mediestödsintyg. Utan siffersatta krav som intygas av en tredje part finns risken för att bedömningarna av det redaktionella innehållet blir skönsmässiga. Otydliga krav som ”väsentlig del” och ”betydande del” kommer ställa höga krav vid handläggningen – liksom bedömningen – av ansökningar och kan medföra risk för en godtycklighet. För att undvika tillämpningsproblem efterfrågas tydligare direktiv gällande hur dessa rekvisit ska prövas i praktiken.

Vad som ska krävas av sökande medier för att dessa ska lyckas underbygga påståendet om att ett medium har betydelse för demokratin och att det redaktionella innehållet är karaktärsbestämmande får närmare regleras genom kommande föreskrifter. Det står dock klart att aktörerna själva kommer behöva motivera detta noggrant i sina respektive ansökningar och det kan komma att ligga sökanden till last om motiveringen inte är tillräckligt utförlig eller underbyggd.

Ett medium kan vidare rimligtvis inte anses vara ett allmänt nyhetsmedium om det inte har ett redaktionellt innehåll som uppgår till en väsentlig del av hela innehållet jämte ett exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll bestående av nyhetsbevakning och granskning som utgör en betydande del av hela det redaktionella innehållet. Det bedöms därför vara lämpligare att denna bedömning innefattas i prövningen av huruvida mediet är ett allmänt nyhetsmedium eller ej i den nya mediestödslagens bemärkelse. Kraven om redaktionellt innehåll och exklusivt och egenproducerat innehåll bör därför föras in i bestämmelsen om och bedömningen av frågan om ett medium är ett allmänt nyhetsmedium i 3 § i den nya lagen om mediestöd. Punkterna 2 och 3 i 5 § skulle därmed inkorporeras som separata punkter i 3 §, förslagsvis som en punkt 2 och 3 för att därvid åtföljas av en punkt 4 om vad det redaktionella innehållet ska bestå av.

8.5.4 Villkor om periodicitet

Det nu gällande periodicitetskravet om 45 utgivningar per år är för lågt ställt i relation till den ständiga uppdatering som sker i den digitala medieverkligheten. Det är därmed i och för sig rimligt att kravet ska vara att publiceringar ska ske med ”hög regelbundenhet”. Denna bedömning bör inte föranleda några större svårigheter vad gäller tryckta och mer ”traditionella” medier. Förslaget till nytt periodicitetskrav kommer dock föranleda bedömningssvårigheter vad gäller att mäta periodiciteten i digitala miljöer, där uppdateringar av nyhetssidor och publiceringar i sociala medier kan vara små och ske vid ett stort antal tillfällen under en enda dag. Uppdateringarna kan dessutom vara av olika slag, särskilt i allmänna nyhetsmedier som kombinerar olika innehålls- och spridningsformer. I utredningen anges att det ska vara tal om uppdateringar av en sådan omfattning att det är fråga om publicering och inte enbart uppdateringar av en mindre del av innehållet. Denna motivering är vag och kan föranleda tillämpningsproblem. Därför efterfrågas ett klagörande gällande vad som i sammanhanget ska betraktas som en (1) publicering eller en (1) sändning eller annat tillhandahållande, alternativt att exempel ges på fall där ett digitalt medium inte ska anses uppfylla periodicitetskravet. Det är viktigt att periodicitetsmätningen kan göras på ett objektiva och förutsebart sätt samt att uppgifterna blir någorlunda jämförbara mellan olika medier.

Vad gäller frågan om periodicitet bör detta vidare styrkas genom ett intyg eller en mätning från en extern tredje part, som biläggs ansökningsunderlaget.

8.5.5 Villkor om användarförankring

Dagens minimikrav om 1 500 regelbundna användare är för lågt utifrån förutsättningarna på mediemarknaden, inte minst genom den digitala utvecklingen. Kravet bör därmed höjas. Kravet kan formuleras på så sätt att mediet i snitt under en mätperiod – såsom en vecka eller en månad – ska ha minst 3 000 regelbundna

användare. Sökande parter bör åläggas att ge in ett intyg om mätning från en extern tredje part, likt dagens press- och mediestödsintyg, för att på så sätt visa att kravet är uppfyllt.

Till skillnad från förslaget bedöms det dock vara tillräckligt att enbart höja minimikravet på regelbundna användare till minst 3 000. Det föreslagna kravet om minst 15 procent av invånarna i bevakningsområdet bör inte införas, inte minst utifrån tillämpningssvårigheter gällande möjligheten att mäta antalet regelbundna användare på hushållsnivå inom ett visst geografiskt område. Myndigheten delar dock bedömningen att ett lägre krav om användarförankring bör ställas i områden med en mindre befolkningsmängd. Förslagsvis kan i sådana fall krävas minst 1 500 regelbundna användare för mediet i fråga.

Överväganden gällande förslagen i kapitel 9: Ett sammanhållet redaktionsstöd

9.1 Särskilda förutsättningar för allmänt redaktionsstöd

9.1.1 Behov av ekonomiskt stöd

Utredningen anger att enstaka förlustår inte medför att behov av stöd ska anses föreligga. Utgångspunkten för bedömningen bör vara rörelseresultatet över en längre period med hänsyn tagen till överlevnad på lång sikt.

Det är positivt att endast medier som kan visa att det föreligger ett behov av ekonomiskt stöd bör komma i fråga för allmänt redaktionsstöd. Det är även lämpligt att den lägsta miniminivån för redaktionell bemanning sätts vid minst två årsarbetskrafter som arbetar med journalistiska arbetsuppgifter. Troligtvis kommer samtliga sökande aktörer, givet utmaningarna på dagens mediemarknad, kunna argumentera för ett behov av stöd och knäckfrågan blir snarare vad som ska anses vara ett tillräckligt kvalificerat behov. Det kommer bli vanskligt att välja mellan vilka som har ett mer kvalificerat behov än andra. I denna del kommer det därför behöva göras en helhetsbedömning genom en prövning utifrån flera parametrar och en tredjepartsmätning som inges till myndigheten i samband med ansökan.

I tillägg till detta ska konstateras att, utifrån formuleringen på behovskriteriet och dagens förutsättningar på mediemarknaden, det sannolikt inte kommer bli tal om särskilt många avslag på grund av att mediet i fråga inte anses ha ett behov av ekonomiskt stöd för verksamheten.

9.1.3 Lokal och regional nyhetsförmedling

Enligt 9 § i förslag till förordning om mediestöd ska det finnas en möjlighet att kunna lämna allmänt redaktionsstöd också för allmänna nyhetsmedier som är av särskild vikt för mediemångfalden eller för grupper som är underförsörjda när det gäller journalistisk bevakning. Såsom förslaget tolkas är bestämmelsen enligt 9 § tänkt att tillämpas restriktivt och endast för medier som är av särskild vikt för mediemångfalden.

Nationella medier som är av särskild vikt för mediemångfalden eller för grupper som är underförsörjda när det gäller journalistisk bevakning bör i och för sig uppmärksammas. Det finns samhällsgrupper i landet som inte i tillräcklig mån nås av nyhetsrapporteringen idag. Troligtvis skulle flera av dessa grupper i och för sig gynnas av en nyhetsförmedling som specifikt riktar sig till dem. Av utredningen framgår emellertid att denna bestämmelse utgör en undantagsbestämmelse som sannolikt endast kommer tillämpas i ett fåtal fall. I utredningen nämns som exempel målgruppen barn och unga. Denna målgrupp är dock bara en av flera samhällsgrupper som skulle kunna tänkas omfattas av bestämmelsen.

Baserat på de medier som finns i mediestödssystemet redan idag är bedömningen att många medier kan komma att omfattas av 9 § i den nya förordningen. I strävan efter ett mer enhetligt mediestöd är risken med en dylik ordning att systemet på nytt blir spretigt, där flera olika typer av medier och intressen ska prioriteras samtidigt, istället för att lokal och regional journalistik tydligt prioriteras. Det är i praktiken inte görbart att prioritera samtliga medier och medietyper, inte minst givet begränsningarna i tillgång på medel. Det måste därför klargöras huruvida det nya mediestödet är tänkt att fokusera på lokal- och regionaljournalistik eller om utgångspunkten istället ska vara att så många som möjligt ska gynnas. Målsättningen om att främja lokal och regional bevakning riskerar i sådana fall att urholkas.

Innan dess att det konstateras att ett stöd bidrar till mediemångfalden bör myndigheten ges i uppdrag att utreda vilka grupper som anses vara underförsörjda och hur prioriteringen mellan dessa ska ske. Myndigheten, som har i uppdrag att följa och analysera medieutvecklingen, ser även ett bredare behov – utöver beredningen av mediestöd – av att kartlägga de ”vita fläckar” som finns i nyhetskonsumtionen, bortom rent geografiska sådana. Medieområdet är i stark förändring, utbudet är gränslöst och medieanvändningen har blivit alltmer personifierad. Det kan antas att konsumtionen ser mycket olika ut i olika delar av befolkningen och det är viktigt att det finns en samlad bild av hur nyheter konsumeras och hur samhällsinformation kan nå ut till hela befolkningen, vilket ytterst är en demokratifråga. Eftersom det inte finns nedbrutna data och det med största sannolikhet skulle krävas kvalitativa metoder skulle en sådan studie kräva extra resurser till myndigheten.

9.3 Stödnivåer

9.3.2 Beräkning av allmänt redaktionsstöd

I 10 § i förslag till ny förordning om mediestöd föreskrivs beloppsgränser för storleken på det allmänna redaktionsstöd som kan lämnas. Det konstateras att det sannolikt kommer bli fråga om omfattande nedskärningar i de av medierna sökta beloppen även enligt den nya stödordningen. Enligt det förslag som lagts fram dels på beräkning, dels på processhjul över året, är bedömningen att en första prövning kommer behöva göras av de aktuella aktörerna inför bedömningen av vilka som över huvud taget ska beviljas allmänt redaktionsstöd. I denna bedömning ingår dels att sälla ut vilka aktörer som kommer i fråga för stödet, dels att sälla ut vilka aktörer som i och för sig inte kan beviljas allmänt redaktionsstöd men som har möjlighet att få övergångsstöd. I anslutning till detta konstateras att, som myndigheten förstått det, frågan om att bevilja övergångsstöd till tidigare ”driftsstödstitidningar” är en särskilt prioriterad fråga. När denna första utsällning har gjorts kommer därefter en beräkning behöva göras enligt 10 § i den föreslagna förordningen. Därefter kommer ytterligare en beräkning behöva göras efter det att eventuella övergångsstöd och utökade redaktionsstöd har summerats och ansökningarna ställts mot varandra, för att därvid stämma av med föreskrivna beloppsgränser och de inbördes prioriteringar som behövs givet att stöd lämnas i mån av tillgång på medel. Givet att nämnden även framgent kommer ha begränsade medel att fördela och då rimligen många medier kommer att fortsätta söka stöd även enligt det nya systemet, är bedömningen att det kommer krävas nedskärningar av de beviljade beloppen även framgent. Bedömningen är vidare att dessa kan komma att bli relativt omfattande, inte minst under övergångsperioden.

I förslaget till den 11 § i förordningen föreskrivs att, för allmänna nyhetsmedier som bedriver lokal eller regional nyhetsförmedling i en begränsad utsträckning, får allmänt redaktionsstöd beviljas men i sådana fall sättas ned till ett lägre belopp än vad som annars skulle lämnas enligt 10 §. Det är oklart vilka medier som, givet syftet med det nya mediestödet, kan komma att omfattas av 11 §. Det som i bestämmelsen föreskrivs om möjligheten till att bevilja allmänt redaktionsstöd tar till synes sikte på en annan kategori av nyhetsmedier. Avses i denna del rikstäckande medier som bevakar ett visst område särskilt mycket, eller är det rätteligen någonting annat som avses? Det är oklart vilka medier som åsyftas i bestämmelsen. Bedömningen är att denna ytterligare stödkategori med svårighet inryms i det förslag till nytt mediestöd som lämnas i utredningen. Den föreslagna bestämmelsen enligt 11 § bör därför antingen förtydligas eller slopas. För det fall syftet är att rikstäckande medier likväl i särskilda fall ska kunna få stöd enligt bestämmelsen bör detta i vart fall ytterligare motiveras och förtydligas.

Slutligen är förslaget enligt 11 §, såsom myndigheten ser det, inte jämförbart med den möjlighet till driftsstöd som föreskrivs enligt 2 kap. 1 § andra stycket presstödsförordningen.

Överväganden gällande förslagen i kapitel 10: Beslut om mediestöd

10.1 Mediestödsnämndens beslut

Enligt 32 § i förslaget till ny mediestödsförordning ska det allmänna och utökade redaktionsstödet betalas ut kvartalsvis i efterskott. Enligt förslaget kommer årets sista utbetalning avseende årets sista kvartal påverka anslagsnivån för nästkommande år vilket är mindre lämpligt. Istället bör det i regelverket anges att stödet i och för sig betalas ut kvartalsvis, men att det ska ankomma på myndigheten att besluta om och utforma närmare detaljer kring tidpunkten för utbetalningarna.

Överväganden gällande förslagen i kapitel 11: En ordnad övergång till ett nytt redaktionsstöd

11.1 Ikraftträdande

Det nya systemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. För att myndigheten ska kunna vidta erforderliga åtgärder behöver – som utredningen konstaterar – ytterligare resurser ställas till myndighetens förfogande. Myndighetens bedömning av det ökade resursbehovet framgår närmare av avsnitt 14.3.

11.2 Övergångsstöd för medier som tidigare har beviljats driftsstöd

Ett övergångsstöd under en period om fem år är rimligt för att förenkla omställningen för aktörerna. De kostnader som kommer behöva avsättas till övergångsstödet kan dock komma att bli höga varför risken finns att de medel som finns tillgängliga för redaktionsstödet blir relativt begränsade. Till detta kommer att utredningen föreslår att övergångsstödet bör prioriteras i ”rimlig mån” i stödgivningen. Detta tolkas som en tydlig prioritering av övergångsstödet ställt i relation till redaktionsstödet under övergångsperioden. Bedömningen är att det kommer att krävas hårda prioriteringar mellan för redaktionsstödet aktuella medier, med liknande utmaningar som idag där medier prioriteras ned eller beviljas väsentligen mindre stöd än de har sökt på grund av att det saknas medel.

Det föreslagna övergångsstödet bygger även på svåröverskådliga beräkningar. Beräkningsmodellerna jämte de olika spåren för vad ett allmänt nyhetsmedium kan beviljas är svårtillämpat och sådana typer av komplicerade beräkningar förutsätter att det finns tillräckligt med medel att tillgå i systemet för att stödet ska få avsedd effekt. Bristen på transparens och förutsebart är en svaghet i förslaget.

I förslaget till 22 § i den nya förordningen föreskrivs vidare att övergångsstöd får lämnas för dagstidningar för vilka driftsstöd enligt den upphävda presstödsförordningen har beviljats under år 2023, och som inte beviljas redaktionsstöd eller som

beviljas redaktionsstöd med ett belopp som understiger det genomsnittliga driftsstödet som lämnats för 2021–2023. Myndigheten tolkar det som att prövningen ska ske genom ett tvåstegsförfarande; först ansöker mediet om allmänt redaktionsstöd, och för det fall det konstateras att mediet inte kvalificerar sig för redaktionsstöd ska myndigheten istället pröva frågan om övergångsstöd. I denna del måste sökanden visa att möjligheten att få övergångsstöd föreligger, genom att exempelvis hänvisa till tidigare beslut om driftsstöd och inkomma med underlag som visar på att kraven för att få driftsstöd enligt presstödsförordningen alltså föreligger. Det är rimligt att frågan om övergångsstöd prövas utifrån liknande förutsättningar enligt vilka medierna tidigare har beviljats driftsstöd. Det finns därför ett behov av att bestämmelserna i presstödsförordningens andra kapitel som stipulerar kraven för driftsstöd alltså ska gälla och uppfyllas av sökanden under övergångsperioden.

11.3 Nedsättning av allmänt redaktionsstöd

Det förslag till nedsättning av allmänt redaktionsstöd som anges i 12 § i förordningen innebär omfattande tillämpningssvårigheter. Ordningen riskerar bli godtycklig och svår att överblicka. Utredningen föreslår att nedsättningen under övergångsperioden ska ske med en viss andel av det stöd som annars skulle ha lämnats. Detta förstås som att beräkningen av den andel som ska sättas ned under övergångsperioden därmed ska ta avstamp i vad mediet annars skulle ha beviljats i det nu gällande redaktionsstödet. I denna del ska konstateras att redaktionsstödet i dess nuvarande form enligt mediestödsförordningen knappt någon gång kunnat delas ut med det som medierna enligt förordningens bestämmelser har haft möjlighet att få eller för den delen har ansökt om. Vid 2021 års stödomgång fick medierna endast cirka tio procent av det belopp som de hade sökt. Att på detta sätt räkna ut med hur mycket stödet ska sättas ned under övergångsperioden riskerar att bli högst spekulativt eftersom detta helt beror på tillgången på medel som nämnden har att fördela. Mot bakgrund av detta behövs en annan beräkningsgrund för hur nedsättningen ska ske och beloppen beräknas. Samma beräkningsvårigheter ser myndigheten vad gäller förslaget för de medier som beviljas redaktionsstöd 2023 enligt den nu gällande mediestödsförordningen men som kan beviljas ett högre stöd enligt den nya ordningen. Tillsammans med alla de andra ned- och upptrappningar av stöden som föreslås blir det ett lapptäcke av beräkningar som blir både svårtillämpat och oförutsebart för både sökande aktörer och myndigheten.

11.4 Prioritering inom redaktionsstödet och övergångsstödet

De ramar som uppställs för den inbördes prioriteringen mellan olika ansökningar och stödformer är mycket vida. Givet den utveckling som sker på mediemarknaden förutspår myndigheten att antalet ansökningar om mediestöd inte kommer minska i antal utan snarare öka. Till detta kommer förslaget om driftsstödets avveckling, vilket kommer resultera i att flera medier blir av med en stödform och därmed sannolikt kommer söka sig till andra stödformer. Bedömningen är därmed att söktrycket

även framgent kommer vara högt. Mot bakgrund av detta och då samtliga stödformer föreslås fördelas i mån av tillgång på medel efterfrågas tydligare prioriteringsgrunder. Såsom förslaget förstås är tidningar som sedan länge haft driftsstöd en särskilt prioriterad grupp. Vidare framgår att insatser för svagt bevakade områden, insatser för nationella minoriteter och medier med god förankring i bevakningsområdet är särskilt prioriterade. I prioriteringsavsnittet nämns dock inte de grupper i samhället som är underförsörjda vad gäller journalistisk bevakning. Är avsikten att medier som riktar sig till denna sistnämnda grupp ska vara mindre prioriterade?

Det finns i och för sig inga hinder för att en oberoende mediestödsnämnd ges ett större mandat för att göra inbördes prioriteringar mellan olika ansökningar. Däremot bedömer myndigheten att det behövs tydligare förhållningsregler i dessa prioriteringar, dels för att göra det mer förutsebart för aktörerna, dels göra det tydligare för kansliet och nämnden. Ytterligare en aspekt är den stora mängd ärenden som sannolikt kommer behöva hanteras. När kansliet ska hantera ansökningarna behöver det finnas konkreta grunder för den inbördes prioriteringen, dels med hänsyn till transparens, dels för att sökanden ska förstå prioriteringsordningen.

I förslaget till det första stycket i 25 § i den nya förordningen föreskrivs vidare om de inbördes prioriteringarna att redaktionsstödet och övergångsstödet *ska* fördelas mellan de sökande som uppfyller kraven för stöd. Detta betyder rimligen att det inte är möjligt att – på grund av brist på medel – prioritera ned medier och därmed inte bevilja dessa något stöd. Texten bör ändras till att mediestöd *får* fördelas mellan de sökande som uppfyller kraven för stöd.

Enligt tredje stycket i samma bestämmelse framgår också att nämnden, vid fördelningen av redaktions- och övergångsstöd, *får* beakta behovet av en ordnad övergång för tidningar som har haft driftsstöd enligt den upphävda presstödsförordningen under lång tid. Det finns således ett utrymme för nämnden att prioritera allmänt redaktionsstöd framför övergångsstödet.

11.5 Högsta stödnivå för redaktionsstödet och övergångsstödet

Förslaget förstås på så sätt att varken distributions- eller varannandagsstödet är tänkta att ingå i beräkningen av den högsta stödnivån. För det fall det är korrekt uppfattat har myndigheten inga synpunkter.

Överväganden gällande förslagen i kapitel 12: Frågan om utvidgning av mediestödet till tidskrifter

Det är inte är lämpligt att mediestödet omfattar tidskrifter. Det vore emellertid önskvärt med ett särskilt stöd för tidskrifter, bättre anpassat för tidskrifternas särskilda karaktär, bredd och behov. Frågan bör utredas i särskild ordning.

Överväganden gällande förslagen i kapitel 14: Konsekvenser av förslagen

14.3 Offentligfinansiella effekter

14.3.2 Konsekvenser för myndigheter

De föreslagna ändringarna kommer föranleda ett ökat behov av resurser, dels för diverse förberedelser inför och i samband med införandet av det nya stödsystemet, dels för den mer kvalitativa handläggning som kommer krävas med anledning av de nya förslagen och som löpande kommer ta mer personalresurser i anspråk. De utökade uppgifterna bedöms medföra ökade kostnader med två miljoner kronor per år från och med år 2023.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Charlotte Ingvar-Nilsson efter förredragning av juristen Ida Nilsson. Enhetschefen Kajsa Rohdin, omvärldsanalytikern Marie Swanström och juristen Anna Dingertz har deltagit i den slutliga beredningen.

Charlotte Ingvar-Nilsson

Ida Nilsson